

BANATUL LITERAR

Revistă Literară

*

Director: LUCIAN COSTIN

Redactor: GHEORGHE LICĂ-OLT

CUPRINSUL:

Geneza baladei bănățene . . .	Lucian Costin
Mihai Lungianu	Grigore Bugărin
Tăcere (	poezii . . . Gheorghe Negru
Când am plecat (	
Culmi de gând (	poezii . . . Fane Geo Pajiște
Desamăgire (	
Toamna vieții (poezie) . . .	Gheorghe Lică-Olt
Amintiri din copilărie . . .	Gheorghe Catană
Omul (poezie)	Lucian Costin
Apucăturile femeii	Mihai Lungianu
Gândurile mele (poezie) . . .	Gheorghe Chlopina
Singurătate (poezie)	" "
Flori strivite, tabloul I (	. . . Fane Geo Pajiște
(Tragedie în 14 tablouri) (	
Focuri (	poezii . . . Sorion Duma
Plutiri de vânt (	
Epigrame	Lycus
Note din literatura germană .	Lucian Costin
Cronica	Redacția

Un exemplar Lei 15

Banatul Literar

Anul II No. 6-7-8

***

Craiova, Martie-Aprilie-Mai 1936

APARE TOT LA DOUA LUNI IN NUMERE DUBLE

Director: Lucian Costin

Redactor: Gheorghe Lică-Olt

Administrația și Redacția: L. Costin, Caransebeș

Geneza baladei bănățene

Conservarea și migrațiunile străine

Formarea și conservarea baladei se poate urmări după structura și originalitatea ei, din M. Cernei, Valea Cernei la Dunăre; apoi pe Dunăre în sus până aproape de Belgrad; mai departe regiunea Vârșetului, Oraviței și Valea Nerei. Altă regiune bogată în balade e jurul Făgetului până la Mureș și apoi regiunea Brebul-Caraș. Mai săracă e Pusta în balade, Valea Cernei și a Dunării au fost în viu contact cu toate episoadele de lupte și persecuții ale Turcilor. Eroii din acțiune, Novăceștii și alții sunt un simbol de virtute voinicească atât pentru Românii din stânga, cât și pentru Slavii din dreapta Dunării. Peripețiile trecerii Dunării și faptele eroice au fost un izvor comun de încheșare și formațiune a baladei.

Conservarea baladelor a aflat un mare sprijin și în acea epocă ulterioară Turcilor, când Austria a înșesat regiunea aceasta bogată în balade cu un mare cordon de grăniceri, cari, în viața lor ostășească, au perpetuat în literatura poporană amintirea figurilor eroice-legendare cu adausuri mai noi. Teritoriile grănicerilor sunt și astăzi un izvor bogat de comori nescrise, neadnotate și acestui fapt îi atribui bucuria mea, că mai pot da de balade necunoscute sau variante prețioase în aceste regiuni.

Altă regiune, unde s'au conservat bine baladele noastre bănățene e cea a Oraviței, Vârșetului și Făgetului.

În cece privește *migrațiunea* elementelor epice și a motivelor variate așa avea următoarele de observat: jud. Hunedoara din vecinătatea noastră e o regiune prea cunoscută, iar istorica Țara Hațegului are un număr de balade mai noi, ce au *rediot* pe calea influențelor reciproce dela o regiune la alta, în epoca de evoluție a acestui gen epic. Banii din Țara Hațegului erau figuri populare, aproape de sufletul poporului. Aceste balade mai noi din Țara Hațegului cu nume vechi numai pentru aureolă au trecut și în Banat, în timpuri mai recente, cu vechea structură, care se deosebește de cea bănățeană. Astfel e balada „Fata banului din Hațeg“ o baladă mai nouă cu puține motive vechi, toate celelalte motive sunt noi. De ex.:

„Grijește bărbate bine,
Cum vrei să mă vinzi pe mine,

De vrei a mă 'ndepărta
Bine ai face de m'ai da
Dup' un *dascăl românesc*" etc.

Alt loc. Figuri legendare reimprospătate numai pentru aureola voinicului :

„Și eu-s fecior de-a banului
Din țara Hațegului”.

Ambele citate sunt din balada „*Fata banului din Hațeg*”.

Balada aceasta n'are originea în epoca Banilor de Hațeg, ci e de o dată foarte recentă, căci eroul din baladă e un voinic ardelean cu aureola împrumutată dela vechile figuri legendare. Da asemenea și balada „*Marcu*” din colecția proprie de balade e din aceeași regiune și cu o singură privire se poate recunoaște, că a pătruns în Banat pe calea *migrațiunii*.

Împrumuturi mai îndepărtate din Ardeal avem de acelea ca „*Iancu Sibianu*”, „*Pătru Haiducul*” și toate variantele acestor balade. Contactul viu cultural-național, mai pronunțat în sec. XVIII și XIX ni-a adus balade și cântece tot pe calea migrațiunii datorite aceluiaș instinct național al luptei și al suferinței.

Din Oltenia au pătruns foarte multe balade direct, altele indirect. Numeroase sunt cele bufene din Caraș, cari au conservat nu numai balade ca „*Iancu Jianu*”, „*Miu Haiducul*”, ci și o mulțime de romanțe și doine, în care munții Jiului și mai ales vijeliosul Jiu simbolizează lunga așteptare de a spăla suferințele de sub Fanarioți. Dela *Bufeni* au trecut aceste producțiuni oltene la *Frătuți* și astăzi sunt baladele, cântecele etc. un patrimoniu al literaturii poporane bănățene. Simpaticea figură a acestui Iancu Jianu se potrivea cu spiritul epocii de atunci în Banat. Elementele epice și referințele din Oltenia se pot urmări în mod comparativ cu celelalte balade bănățene și se vor putea ușor afla pentru a confirma migrațiunea acestor balade în Banat. De altfel aceeași epocă e turbure și în Banat. Haiducii de aici „*harimbașii*” cu voiniciile lor făceau nesigură toată regiunea muntoasă, peșterile, văgăunele și pădurile erau cutreerate de putere în căutarea haiducilor ascunși, cari au devenit figuri populare ca și haiducii din Oltenia.

Migrațiunile acestea în Banat ilustrează o epocă lungă de continuitate culturală, cari s'au infiltrat în fantezia bogată a Bănățeanului, dispus eminent pentru creațiuni artistice de tot genul.

Din era maghiară datează alte balade, cari au de subiect grelele temnițe, ce le-au suferit Bănățenii și Ardelenii. Caracteristic e că marile evenimente dela 1848 și ulterior nu mai dau balade, ci se sporesc doinele de jale, care iau locul baladelor. Avram Iancu, Ioan Rațiu și atâția alții sunt rezonanțele cele din urmă ale unei epoci de luptă și eroism. Sentimentalismul profund căuta forme scurte, accente duioase și ecouri îndepărtate, ceea ce genul epic nu putea să dea în baladele lungi și obositoare.

Baladele mai noi din ultima epocă de evoluție sunt cu mult inferioare celorlalte creațiuni mai vechi și au ca subiect răpiri de fete, gelozia, răzbunarea, otrăvirea, uciderea adulterei sau adulterului, lupta cu animale periculoase, feroce etc. Ele se disting prin scurtimea lor, acțiunea pală, simplă și concentrată și ca valoare artistică departe de cele vechi. Am adunat și publicat de acestea și voi mai publica balade noi, ca să rămâie drept exemple pentru istoriografia noastră literară, în care fază a ajuns balada bănățeană în jumătatea doua a sec. XIX și începutul sec. XX.

FAZA DE ASTĂZI

Pentru prezentul nostru, în care putem urmări de aproape cum creiază poporul bănățean producțiunile sale, va fi de o mare importanță de a da în vileag investigațiile proprii. Ca folclorist mi-am îndreptat atenția asupra fiecărui gen din literatura poporană și iată ce revelațiuni aş avea să împărtășesc în cadrele acestui capitol: înainte de câțiva ani a fost împușcat un periculos haiduc în Bolvașnița-Severin, care în tot timpul haiduciei, (vr'o câțiva ani numai) a fost o figură atât de populară în regiunea sa, că aproape nu se auzea alt cântec decât cântecul lui (cântecul lui Mantu) în cel puțin 20 de variante. Aceste cântece noi le-am adunat și studiat la moment. Vreau să relev faptul, că aceste cântece aveau începutul unei doine, apoi câteva elemente epice de baladă în cel mult 5-8 versuri și sfârșitul iarăși ca la doinele de jale. Dar nici una nu se apropie de structura unei balade și interesant e că în fiecare an tot mai puține cântece se aud; astfel vor rămâne doar câteva numai din acele creațiuni din timpul haiduciei sale. De vre-o baladă nouă în jurul acestei figuri populare nu e nici urmă; și știu prea bine că nici nu există. Faza de astăzi nu mai creiază balade; e un proces psihologic de mare importanță. Motivele primate din punct de vedere etic-psihologic le va ști oricine, care se ocupă mai intensiv cu literatura poporană.

La sfârșit aduc un exemplu interesant cum unele cântece împrumută elemente din vr'o baladă oarecare și trece drept cântec, nuanțele epice, însă ușor se pot întrevedea:

Frunză verde trei lalele

Frunză verde trei lalele,
Dar cine îmi vine din vale,
Strălucind ca sfântul soare?
Calul era tot spumegat,
El mergea de spulberat,
Văzu un moș în grădiniță,
— Ce faci moșule acia?
Scot via din rădăcină

Că n'are cui să rămână,
Că am avut un feciorel,
L-or luat Turcii pe el
Și am avut un copilaș,
L-or luat Turcii la oraș
Și-am avut o nororea,
Astăzi îi nunta la ea.

(Auzit dela Gh Pălean, Bogăltin-Severin)

(CONTINUARE)

Mihai Lungianu

De vorbă cu maestrul

Când am sunat la ușa de după cotitură, Vila „I” din str. Principatele Unite No. 2, s’au deschis simultan 2 ferestre: băiatul, elev de liceu și soția maestrului, ocupată cu gospodăria, m’au întrebat ce potesc:

— Caut pe d-l Mihai Lungianu.

— E plecat la Pitești unde ține o conferință.. se ’ntoarce la ora 10 diseară.

Străbătând străzile Capitalei, mi-a venit în gând toată copilăria. Stăruia în ea „Comoara lui Prâslea” și o simțeam legănata de farmecul povestirilor, ce au dat drum nou destinul meu. Dela maestrul Mihai Lungianu am învățat să iubesc limba românească legată de glie, limba nezoșă în toată frumusețea și măreția ei. Nu se poate să nu-l văd, să nu-l aud vorbind.

La întoarcere am găsit un om fără vârstă. Povestitorul cel mai drag copilăriei mele, are înfățișarea unui om de o rară distincție exterioară și un suflet de o bunătate nemărginită. Ochii aceia, neobișnuit de expresivi, par c’ar sfredeli vremea adormită în **mitul românesc.** University Library Cluj

„Cât despre mine mă pasionează folklorul. Am căutat ca să pun la îndămâna scriitorilor noștri contimporani, subiecte create de geniul poporan pe tema cărora să-și brodeze operele. „Ciuleandra” lui Rebreanu, așa s’a născut.

Nu numai creațiile artistice ale geniului poporan ocupă locul de frunte în gândirea maestrului Mihail Lungianu. Dragostea lui fecundă de limba și credințele strămoșești și asidua preocupare cu aflarea tainelor lor, constituie nădăjduiri mari. Se așteaptă cu vădită nerăbdare studiul limbistic al d-sale, care va consfinți preponderența noastră culturală în țara întinsă dela Carpații păduroși până în creerul Pindului și dela Nistru până în inima Panoniei.

— Povestirile mele sunt clasate pentru toate vârstele tinereței...

Cu adevărat, opera lui Mihail Lungianu e cea mai bogată pentru copii și pentru tineret. Nu știu de ce povestirile acestui de două ori premiat de Academia Română, al cărui scris trăește atât de viu morala creștină nu sunt împrăștiate în sute de mii de exemplare, câți copii populează școlile din România Mare. Se plâng editorii din Capitală atâtor desorientări, că nu au literatură autofonă pentru copii. Cunosc acești îngrijorați de cultura duhului copilului opera lui Mihail Lungianu? Volumele de po-

vestiri ale acestui fecund scriitor sunt o reogîndire a sufletului românesc. Stau cu cinste alături de opera fraților Grim de cea a scriitoarei Selma Lagerlöf, de a scriitorului Edmondo de Amicis. Pentru noi sunt încă mai prețioase pentru că sunt izvoare din sufletul nostru.

Când văd cu câtă trîmbițare se lansează câte un volumaș obscur, scris în spirit străin de cultura specific românească, spînzurat de buchia plugarilor, rămân la gândul dela început:

— Viața spirituală a României e dirijată de inși cari n'au nimic comun cu sufletul nostru. S'au înlipt la posturile de comandă și rămân acolo nestingheriți de nimic. Li pupăm și pe față și pe dos numai să nu se plîngă de persecuție. Și, murim pupînd uzurpătorii izvoarelor de viață și de moarte ale sufletului românesc.

E clipa decisivă să formați firea copiilor voștri, dându-le să citească povestirile lui Mihail Lungianu.

Grigore Bugarin.

Tăcere...

*Doresc tăcere și am pornit s'o caut
Pe lanuri și pe a văilor strâmtoare,
Am poposit pe-un deal cu turme de mioare,
Dar m'a gonit ciobanul cu al lui flaut.*

*M'am dus și în codru — liniște să am,
Dar foșnetul de frunze îmi reamîntea ceva,
A vremurilor urgie, par'că o cânta.
Am plecat înainte, dar n'o găseam.*

*Intr'un târziu feeric fără voia mea
M'am pomenit în ținutul crucilor de lemn,
Cineva printre ele căuta un semn,
L-am întrebat. Mormântul iubitei 'și căuta.*

*Am vrut să plec, dar nevăzutul glas
Imi spunea că aicea e tăcere
Sub brazdele de lut, la trista adiere
A unei garofite sădită într'un vas.*

*O noapte am stat lâng' un mormânt
Cu crucea înegrită de-a valurilor vremuri.
In zori am descifrat vechile semnuri.
Acolo dormea bunicul sub al crăcilor cânt.*

George Negru.

Când am plecat...

*O! Sat ascuns, între pădurile legendare,
Incununat de razele de soare;
Te-am părăsit plecând pe căi răslețe,
Dar n'am găsit decât numai tristețe!*

*Când am eșit, pe poarta străjuită
De cei doi nuci hōtrāni și de fōntānă;
Rāmas'a tata cu privirea ațintită,
Par'că avea iar multe să-mi mai spună!*

*Rāmas'a plugul în cor, cu boii de plecare,
Dar n'avea cine să plece ca să are —
Căci mi-e mi-se urāse cu ogorul
Și-a plecat către orașe al tatei feciorul!*

*Dar când cărarea mă scotea din sat
Mă cuprinse o jale la ceia ce am lăsat:
Auziam chemarea coarnelor de plug
Și vedeam privirea boilor să-i înjug!*

George Negru

Culmi de gând...

*Port lumi de gânduri pătrunse de mister
Și sceptic pe drumul razei gânditoare,
Ca un pigmeu, cu vrerea înarmat,
M'afund în besna culmii-ucigătoare...*

*Cade gândul tăiat de besna 'naltă,
Ca o ghilotină, — în vârful de apogeu...
Sunt culmi pe care omul când le-atinge
Sdrobit se întreabă: „Există Dumnezeu?...”*

Fane Geo-Pajiște

Dezamăgire...

*Din lumea mea de vise azi mă trezii
Spurcând ce-a trăit în mine mai curat,
Lăsând să-mi plângă suflul nemângăiat
Neșterse vise și lumi de poezii...*

*Alunecând pe nou făgaș nefrământat
De nici-un gând, nici vis, nici reverii,
Mă sbat ca să-l urmez... și'n veci oprii
mersul lumii de care m'am lepădat...*

*Cu pași nesiguri calc noul făgaș
Sufletu-mi tremură și plâng pătimaș
Lumea mea moartă... Sunt mult împovărat*

*Și lupt în drum greu, zdrobind cărări de spini,
Purtând pe umeri fragezi tânăr păcat...
Altarului trecut de-asurda te'nchini!...*

Fane Geo-Pajiște

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Toamna vieții

*Cărările pădurii de 'ntomnare,
Au presimțit că iar vine zăpadă
Si cea din urmă frunză stă să cadă,
Sub mâna vremii-aceiaș vrăjitoare.*

*Iar liniștea în crângul fără roadă
Cu berzele-a trecut, stăruitoare
E aceiaș divină încântare,
Din toamnă fu o ultimă iscoadă.*

*Aceiași nori revin stăruiitor
Cu-amenințări de tunete și ploaie.
In pragul vieții adeseori cobor*

*Si simt cum înoioala mă 'ncovoie,
Sunt ultimul uitat tânguitor
Plecat-au berze, rândunici, convoaie...*

Mircești-Olt

15 Octombrie 1935.

Gheorghe Lică-Olt.

Amintiri din copilărie

Din satul nașterii mele Remetea-Pogonici

În calendarul din anul trecut 1935, am scris pe seama cetitorilor acestui frumos și folositor calendar, unele amintiri sau aduceri aminte din timpul copilăriei mele. Anul acesta iar vă povestesc alte amintiri, că știu că dacă mie mi-i drag să vi le povestesc, și d-voastră v'o fi drag să le citiți; că fiecare din noi a pățit ceva ca copil, poate aproape ce am pățit și eu, și așa fiecare din noi ar avea ceva de povestit, dar nu toți au plăcerea să le scrie, eu unul însă vă spun, că nu pot să tac, nu pot să le ascund, le scriu și le-am scris pe toate, o carte întreagă de astfel de amintiri.

Și le-am scris cu gândul ca să le tipăresc într'un volum. Când va veni însă rândul, ca să vadă fața tiparului, știe bunul Dumnezeu. Că eu sunt bătrân, și vedeți gândul mă poartă și acum să mă cobor în lumea copiilor și să scriu ca să se bucure și alții de bucuria mea. Și când am început a scrie aceste amintiri așa îmi curgiau ideile ca apa râului, că știi că omul când începe să vorbească ori să scrie, apoi te miri din ce cîot ese ceva la suprafață, ceva ce fusese pân' aci ascuns în cutele, în magaziile sufletului, și abia acum după ce s'a făcut gol împrejurul lui, caută să se arate la suprafață, la lumină.

Că sufletul omului e ca un schiopticon, icoanele băgate într'ansul, ies la iveală neconținut, îndată ce începem a suci, a întoarce de osie. Că sufletul nostru ce e altă decât o aglomerație de idei, cari se reproduc neîntrerupt, de câte ori ne folosim de osie, de minte, care regulează toate.

Îmi aduc totdeauna cu drag aminte de casa părintească, o casa mare cu târnaș și trepte de lemn înalte, unde am deschis ochii pentru întâia oară, unde am rostit mai întâi cuvântul „mamă“, „tata“, de curtea noastră largă cu fântână la mijlocul ei și cu poarta înaltă, strejuită din deal de un nuc mare, iar din vale de o plută atât de înaltă de noi copiii nu puteam svârli nici până la jumătatea ei și în a cărei ramuri și frunze ciripiau mai ales sara mii de vrăbii.

În fund era grajdul vitelor celor atât de dragi la ușa căruia „Grivei“ își avea culcușul său ca un soldat de pază. Din curte dam în grădină, o grădină mare plină de pomi de tot felul, cu flori albe-roșietice ce te îmbătau cu mirosul lor. Apoi grădinița de flori, de unde ne alegeam cele mai frumoase floricele de ne împodobiam pălăriile cu ele, în dumineci și în sărbători.

De când poenia mugurul cireșilor și frunzița era cât un bănuț până toamna când culegiam merele și perele cele atât de gustoase, aveam în grădină tot ce ne doria sufletul; de aceea copiii satului, prietenii mei erau tot la mine și tatăl meu ne zicea: „jucați-vă copii, mâncați ce doriți dar să nu rupeți crengile și mulțamiți lui Dumnezeu, căne-a dat!". Nimeni

nu era oprit din grădina noastră, căci tatăl meu avea un suflet bun, un suflet de aur. În câmp de mergiam, privirea noastră rătăcea tot prin verdeață, printre holde aurii, printre flori mirositoare din luncile bogate, printre zăvoaiele de pe lângă ape unde rătăciam printre cucuruze și lanuri de grâu. Și era atâta belșug, atâta bogăție. Dincolo printre lunci șerpuia ca o pânză lată apa râului Pogonici ce strălucia în bătaia razelor soarelui ca o pulbere de argint. Cu cotiturile lui neregulate, cu sălcii și arinii de pe țărături, cu scaldătorile lui așa de dragi nouă copiilor, te fac să simți o rară plăcere sufletească.

Asemenea și iarna când totul odihnește, totul doarme, ca la primăvară să se deștepte la o nouă viață, chiar și atunci copiii își au plăcerile lor nevinovate, căci se dau pe ghiață, se cară cu săniile, apoi vin sărbătorile: Crăciunul, Anul-nou, Botezul, cari aduc

Mii și mii de bucurii
Pentru dragii de copii!

Odată așteptam cu mare dor să vină Crăciunul, căci părinții ne făgăduiseră mie și surorii mele Ana că dacă ne purtăm bine, moșu Crăciun are să ne dăruiască cu ceva.

Noi nu mai puteam de bucurie și numărăm zilele câte mai erau până atunci.

Sfântul Nicolae veni pe cal alb, moș Crăciun la fel!

— Tată! când vine moș Crăciun?

— Acuș puiule — acuș.

— De unde vine moș Crăciun taică?

— Din țări depărtate puiule, din țara ernii.

— Din țara ernii.

— Și de unde știe cum ne purtăm noi?

— Îi spune Dumnezeu puiule, că Dumnezeu de acolo de sus scrie tot pe o hârtie, cum se poartă copiii.

— Și-i dă hârtia lui moș Crăciun — taică?

— Da i-o dă lui.

În sfârșit sosi și ziua de ajun și sara așteptam pe moș Crăciun cu mare nerăbdare.

Taica îmi spuse de ziua să chem la mine și pe prietenii mei. Și ei veniră. Toți stam pe lângă cuptorul cald. Pe masă ardeau două lumini. Părinții nu ne deteră voie să eșim din odaie, ci să așteptăm aci, până vine moș Crăciun.

Noi stam și ascultam, vorbiam încet și ne făceam la planuri cum o să fie moș Crăciun ăla.

Deodată auzirăm în tindă tropote, ca cum își scutură cineva picioarele, auzirăm sunete de clopoței ca de argint, ușa se deschise și în prag apărură figura lui moș Crăciun.

Ochii noștri schinteiau de curiozitate și inima ne bătea cu putere. Pe cine așteptam noi cu atâta dor era aci, înaintea noastră.

Un moș bătrân, cu barba albă până la brâu, cu niște gene mari, îmbrăcat într'un cojoc întors pe dos; în picioare avea niște cizme mari, pe cap o căciulă mare bițoasă, pe umăr un sac mare și în mână cu un băț zdravăn de corn.

Era tot neauă, plin de iarnă și cum se ivi pe prag zise cu un ton afund, dar prietenos:

„Bună seara lui Ajun,
Copilași am să vă spun,
Că eu mi-s moșu Crăciun,
Mă primiți în casă,
Mă primiți la masă?”

Te primim cu bucurie — ziserăm noi.

Atunci moș Crăciun intră însoțit de părinții noștri de vecini și de alte neamuri ale noastre și se așezară pe scaune la masa albă.

Noi mersărăm cu sfială la el, îi sărutarăm mâna, că așa ne spusese părinții noștri și-l priviam cu frică dar și cu bucurie că-i vedeam sacul plin.

Moșul frecându-și mâinile ne zise: „Să vedem copii, sunteți voi vrednici de darurile ce eu vi le-am adus?”

Și ne puse pe rând de i spuserăm unii Tatăl nostru, alții Născătoarea, alții inger ingereleu meu, alții îi cetirăm din abecedar, ori ne întrebă ceva din socoată apoi la urmă cântarăm toți unele cântări de a stelii și moșu periindu-și barba ne zise: „destul”.

Apoi deschise sacul se uită într'o hârtie și 'mi zise:

— „A! tu ești Ghiță, mațe pistrife, să nu te mai mânii și să nu mai bați pe Ana, m'ai înțeles?”

Acuși mergi la școală de aceia moșu Crăciun ți-a adus o tașcă frumoasă, în ea ai cărți cu chipuri frumoase, penițe, creioane, caiete tot ce trebuie unui școlar. Dar să înveți cu sârguință și să nu mai fii rău. Mai ai aci o căciulă nouă de miel și un pieptărel, o pereche de cizme noi, în piele foarte moi, un cojocel, să te învălui cu el să 'nu-ți fie frig când mergi la biserică. Poartă-le sănătos și voios!”.

Eu primii darurile cu o bucurie de nedescris. Îi sărutai mâna și mă trăseși la o parte.

Urmă sora mea mai mică Ana.

— „A! tu ești Ana
Chivăra Cătana
Fată frumoasă
Dar prea rânzoasă!”

Iată și ție îți aduce moș Crăciun, o cărpă frumoasă și călduroasă, un opregel și o cotrâncioară din lână de mioară, mărgele și cercei să te împodobești cu ei, un rând de haine noi și opincuțe moi. Să le porți sănătoasă și voioasă!”.

Apoi întorcându-se către ceilalți copii le zise: „Iar vouă copilași ce să vă aduc: tu ești Petru al bătaios; tu ești Toma al de-i urât să meargă la biserică; tu ești Lazăr care n'ascultă de părinți; aici e și o fată care eri a drăcuțit urât vaca care îi dă lapte. Ori nu e așa? Care din voi zice că nu e așa?”

Copiii toți tăciau și aveau ochii plecați la pământ de rușine.—„V'ași fi adus și vouă lucruri de preț, dar fiindcă nu v'ați purtat cum trebuie, vă dau acum numai niște dulcetuți, dar dacă veți merge cu drag la școală și la biserică, vă făgăduesc și vouă multe lucruri frumoase“.

„Și acum“ — zise moș Crăciun — „haideti toți cu mine!“ și moș Crăciun ne conduse în odaia cealaltă, unde remăserăm uimiți de ce ne văzură ochii. Pe masă în mijlocul odăii era un pom verde iluminat de o mare de lumini și încărcat și împodobit cu tot felul de bunătăți: bomboane, turte dulci, cornuri, smochine, nuci aurite, alune, poame, prune și cireșe uscate, mere și pere gustoase, cărți cele cu chipuri, colăcei cruciulițe, pantlicuțe, fluerițe de zahăr, trâmbițe și mai știe Dumnezeu câte feluri de podoabe avea.

Lucrurile acestea sclipitoare par'că ne orbiau și stam cu gura căscată mirându-ne ce poate să fie, că așa minune noi nu mai văzusem, dar cunoșteam că e ceva bun și de dorit.

Moș Crăciun ne zise: „Acest pom l-am adus eu copiilor celor buni, ca să mănânce din el, și să se veselească, dar dau voie și celor mai răi să mănânce, în nădejdea că în viitor vor fi și ei buni și când voi mai veni pr' aici să le aduc și lor lucruri frumoase de cari n'au mai văzut și un pom încărcat ca și acesta. Și acum copii vă las cu Dumnezeu, că eu mă duc să mai fac bucurie și altor copii buni!“

Noi îi sărutarăm mâna, îi mulțămirăm și părinții îl petrecură până afară.

Bucuria noastră nu mai avea margini, dintre toți însă mai făloși eram eu și sora mea Ana pentru darurile primite, care în ochii noștri erau o comoară.

Părinții ne dădură din pomul de Crăciun numai niște smochine, un corn și fluerițe, restul pomului ni se împărți în ziua de Crăciun și în zilele următoare totdeauna după ce veniam dela biserică spunându-ne ca să fim copii buni ca apoi la anu viitor moșu Crăciun iar să ne aducă un pom și mai frumos și mai bogat ca acesta.

Ne culcarăm noi copiii și dormirăm așa de dulce ca nici când altă dată.

Toată noaptea visarăm numai cu moșu Crăciun, iar pomul de Crăciun îl vedeam par'că în vis ca un stâlp de foc înalt până la cer și îngeri zburând împrejurul pomului cântau imnuri de laudă pruncului nou născut Iisus.

Mâne-zi mama ne sculă mai de dimineață ca de obicei, îmbrăcarăm hainele noi aduse de moș Crăciun și merșerăm cu părinții la sfânta slujbă.

Așa petrecurăm anul acela sărbătorile Crăciunului voioși și bucueroși și multă vreme vorbirăm tot de moșu Crăciun, cum l-am văzut aevea, de barba lui albă și mare, până în brâu, de genele și sprincenele lui, precum și de dragostea ce o avea cătră copiii cei buni.

Oh! timpuri fericite din anii copilăriei, că iute ați trecut. De ce nu mai veniți?

Gheorghe Cătană, inv. pens.

Omul

Stăpâne, de atâtea ori în mine Te-am căutat,
De-atâtea ori să știu de ce Tu, oare m'ai creat.
Sunt singurul... cărui mi-ai dat întreg pământul,
Singurul... cu al Tău chip și singurul pe buze cu cuvântul.
Osana Ție, Tu ce mă adulmeci în orice suflare
Și printre timpi Tu calea îmi arăți pe-a lor cărare...

Da, Tu m'ai creat... dar undeva o undeva în mine
Un sămbure în seva mea Tu undeva, atuncea l-ai uitat
Și'n sângele de om crescut-a sămburele „ispită“
Ce de pământ m'a ferecat... de viață și al ei păcat...
Din clipa ce mă nasc — mă simt atât de dur
Că mușc fărăna mea cu orice pas și nici de-o râmă nu mă'ndur,
Că munții-i scurm... după o boabă de argint
Și creerii îi ciuruiesc... după smaragde de iluzii ce mă mint.
Da, sunt încă ante-omul... fără blânda Tu asemănare,
Ce'n mine undeva Te caut... să știu Tu unde ești,
Să știu și eu... în cea mai mare 'mpărăție a Ta
Tu unde ești... și toate oare cum le orânduiești...
Căci oricât aş privi eu înapoi ori înainte prin spații și milenii,
Din punctele inerte... ori liriile rotinde... nu văd decât vedenii.
Da, sunt încă ante-omul, ce-mi par încă acel diluvian
Și ochii mei în mine în zădar Te caută an de an,
Căci mult mai mare ești... o mult mai mare acel o'n înălțimi
De cât cum Te concepe un pitic de suflet în ale omului țărini.

Stăpâne, o departe sunt acele vremi
Când eu voiu ști.. că Tu „om“ mă chemi.
De acest pământ setos sunt ferecat
Și țările le 'mpart cu dramul... după pâine am umblat
Prin negurile de vremi pînă departe pe-ale iluziilor hotare...
Și aci eu am ieșit... la ale timpurilor răspântii...
Un vrac târât de un talaz pe-a vremurilor mare.

Voi ochi, ce mă priviți în mine atât de lung,
În mine simt... parcă ceva... ca o lumină...
Din ante-omul scund... să fiu... eu poate cel dintâi...
Omul vreau să fiu... acela, ce lumina o domină,
Căci numai omul e din seva cea d'vină!...

Apucăturile femeii *)

— LEGENDĂ —

După ce A Tot Puternicul a făcut pământul, cu atâtea bunătăți, și a pus pe om stăpân al lui, a stat cât a stat în cer, visând și dorind călduros fericirea a tot și a toate de pe el. Dela o vreme, nu prea-i veneau însă știri bune de ce se petrecea pe el. Și ce zice Prea Bunul:

Ia, să mă cobor puțin, să văz ce ași putea să mai fac din lumea asta păcătoasă?

Și, dac'a mers și a cercetat-o s'a pătruns de nevoia, s'o dea pierzării. N'a fost găsit El, în tot cuprinsu-i, decât un singur drept, pe tata Noe. Era un pescar sărac, la o margine de apă mare.

— Ascultă fătul meu! i-a zis Tatăl Ceresc.

— Ascult, Stăpâne! a răspuns omul.

— Am să prăpădesc suflarea omenească. Prea s'a 'nrăit și nu-i chip s'o scoț din mocirla 'n care s'a scufundat.

— Vai, Doamne Mare, că mult trebuie să Te fi supărat ea, ca să hotărăști așa mare lucru?!..

— Mult, dreptule Noe! Toți, dela mic la mare, afară de tine și-au pierdut sufletele. Nu-i mai cunosc, par'că nu-s făpturi ale Mele, ci năstimirii ale vrășmașului.

— Rău, Părinte Milostiv!

— Rău, fiule! De aceea să te gătești de scăpare. Tu și cu ai tăi. Să-ți faci o corabie, să plutești cu ea pe d'asupra valurilor, c'am să dau un potop, să ție trei zile și trei nopți, până n'o mai rămâne picior de om pe pământ și cu el pieri-vor și dobitoacele și jivinele toate.

— Înțeles, Prea Darnicule! D'a ași avea o rugăciune mare. Nu s'ar putea să mai întârzie ispășirea asta crudă?

— Nu, bunule!

— Vai, doamne rău m'a nimerit *zăbăru'* ăsta!

— De ce, alesul meu?

— Apăi uite ce. Am o fetișcană. Aș fi ținut s'o văz la casa ei. Ce s'o face ea, d'o apuca-o pieștea nemăritată? Și la ce bună mi-i scăparea, dacă e să mi se stingă neamu'?...

Tatăl Vecinicieii zâmbi:

— Numa' pentru asta ești îngrijorat, omule? Fii pe pace! Iți port eu grija!

— Atunci o să mă gătesc, Doamne!

— Să te gătești, tată!

— O să fac d'o corabie și am să sui p'ai mei în ea.

— Si cu tot ce-i dori să scape de prăpăd, să-ți fie d'ajutor pe apă și după ce-i poposi iarăși pe pământ!

— Mulțumescu-Ți, Doamne!

Si Orânduitorul a Toate a pierit din ochii lui, intrând într'un *bușneag* negru, lăsat pe pământ.

A doua zi Noe a găsit trei dulgheri tineri și i-a pus să cioplească la lemne.

La vremea prânzului li-a trimis el mâncare prin bobocul de copilă.

*) A apărut în volumul „Făpturi și Năstimirii”, mituri și legende, editura „Curierul Judiciar” București, str. Artei 5, I. I, Lei 40.

Cum au zărit-o lucrătorii, au rămas cu ochii holbați, cu gurile căscate:
— Mă, da' curățică fetișcană! zise unul, oftând.

— Frumoasă, nu glumă! abia de a putut să rostească al doilea.

— Mândră foc! întări al treilea, lăsându-i gura apă.

Ea întinde *măsoaea*. Pune pe ea un blid, toarnă liertură'n el.

Lucrătorii se alivănesc în jurul mâncării, încearcă să guste din ea, dar nu pot. Rămân cu lingurile 'n mâini, nu sunt în stare să le ducă la gură.

— Nu-i chip să 'mbuc nimic! se văită unul.

— Nici eu! mi s'a pus un nod în gât! se jelui altul.

— Mie mi s'a scurtat mâna, mi-a amorțit din cot! se văicări cel din urmă.

Și mândrețea, parcă se coborâse cerul cu toată măreția lui, cu soarele, cu luna și cu luceferii, pe buzele, pe fruntea și 'n ochii ei, se 'nvârtea 'n jurul lor, făcându-i să le clocotească tot mai tare inimile, mărindu-le uimirea.

— Eu mă duc la tata Noe, să-i spui, că ma *sâgnit* la inimă! se ridică unul din ei în sus.

— Și eu alerg să-l rog, să mi-o dea, că mi-i dragă de plânge inima 'n mine! sări al doilea dela locul lui. Făr' de ea mă *ogârjesc*, o s'ajung numa' aburu' de mine! De nu m'o *gineri* îmi fac sama!

— Eu am și ajuns la el, să i-o rotunjesc: Așa *guguștiucl* mai rar. Nici moartea n'o să ne despartă! D'acu e a mea și pace! țâșni al treilea cât colo.

Și fug, ca niște prepelicari, trudindu-se s'ajungă, care de care mai întâi.

Intră la bătrân rând pe rând.

— Uite asta, asta!

El stă pe gânduri. Ce să zică și ce să facă? Pe care s'aleagă din tus-trei? Le vorbește la urmă hotărât:

— Bine feții mei! Am înțeles. Vi s'au aprins la toți călcăele de codana mea. Mergeți de *ciocârțiți* și azi. Om vedea mâne ce e de făcut! Să treacă noaptea. Ea liniștește pornirile și dă sfaturi bune. S'asteptăm.

S'au întors meșterii și s'au apucat să urmeze cu cioplitul. Dar crezi c'au putut? De unde?... Ți-ai găsit.

Dar bietul tată socoate cineva c'a fost mai liniștit? S'a zbuclumtat tot timpul, s'a pârpalit, ca un pește pe cărbuni. În zori de mult, cum a prins a *sâncele*, se duce la locul, unde i-a ieșit Părintele Cerurilor înainte:

— Ce-i vrednicule muritor? Cum merg lucrurile, bine?

— De unde, Prea Puternice? Ar spori el *incherbălatul* corăbiei, da' am dat d'o *dadana*!

— Ce, fericitule? Spune, s'auz!

— Apăi, uite ce s'a 'ntâmplat cu fiiă-mea. Așa, așa!

— Ha, ha, ha! râse d'abinele Prea Sântul. D'asta te-ai speriat? Du-te și dormi liniștit d'acum! S'or face toate bune!

Și a plecat mult amărâtul de el, vesel, întinerit parcă d'atâta voe bună.

Pe drum spre casă dă el cu ochii d'o pisicuță. Ce se gândește?

— Ia s'o iau cu mine, s'o pun și pe ea 'n corabie! Mi-o fi poate de folos! Și o vâri în sân.

Mai departe cât p'aci să calce peste o viperă. Sta nemișcată în curmezișul potecii, pe care mergea el.

Se plecă 'n jos, o luă 'n mână și o băgă și pe ea sub brâu.

— Ia să duc și jivin'asta cu mine. O fi și ea bună la ceva.

Ajuns acasă scoase el și pe una și pe alta, dela căldură și le dădu drumul în curte, să-i fie la 'ndemână, când s'o găta corabia.

Se așeză apoi în tihnă 'n *pilotă* și se lăsă 'n *pâsla* somnului dormind pân'a ajuns soarele de trei sulite pe cer. Uitase cu totul încurcătura în care-l puseseră cei trei tineri.

Când face ochi și se uită 'n juru-i, ce mi-au zărit ei? În loc d'oa fată, avea acum trei, una ca alta, leite ca 'nfățisare, la vorbă, în toate mișcărilor lor. Nu putea să deosebească 'ntre ele, care era cea bună a lui și cari cele străine, cele răsărite din pisica și din vipera, găsite de el și aduse acasă.

Merg tus-trele cu mâncare la dulgheri. Cum le-au văzut ei, li-au căzut toate cu tronc la inimă. Și s'a făcut pace. A mers lucrul de minune; s'a 'nchochelat corabia, s'a făcut nunta și a venit apoi potopul.

A plutit dreptul Noe, cu cele trei fete și cu cei trei gineri, cu toate dobitoacele și jigăniile alese, zile, nopți, luni, pân'a prins a se răzbuna vremea, când, trăgându-se apele, s'a oprit cu tot și cu toate ale lui p'un vârf de munte.

S'au dat jos din corabie, au îngenunchiat, mulțumind lui Dumnezeu și s'au împărțit, bătrânul rămânând aci, iar cele trei ramuri ale lui apucând în trei părți ale lumii, una spre apus, alta spre răsărit și a treia spre miază-zi, întemeind gospodării și căsnicii, din cari aveau să se tragă cele trei seminții ale lumii, după culoarea pielii celor trei gineri: albă, galbenă și neagră.

Și a trecut vreme. Bătrânul Noe și-a pierdut *boreasa*. Rămas singur a mers să s'aciuneze la una din fete.

Le ia la rând. Întâi spre răsărit. Găsește pe ginere 'n casă:

— Bună ziua, fiule. Ce mai faceți? Cum o duci cu căsnicia?

— Bine, tată! De ce să mâni pe Dumneze. Nevasta e harnică. Tese, toarce. Mai ales toarce, toarce și ziua și noaptea. Imbracă copil, îi îngrijește. O ducem mulțumiți. Numai că are o apucătură ciudată. O apucă niște *bandolii*. Întâi se gudură, se 'ncolăcește pe lângă mine și d'odată mă zgârie, mă scupă! Nu știu ce să crez? Par'că nu e'n toate ale ei. Par'că are pe *ducă-se pe pustii* în ea!

— Hei, tată, răbdare! Așa-i femeea, are toane. Bărbatul trebuie să fie cuminte. Să 'nghiță toate. Să se facă 'ntr'una, că nu vede, că nu simte nimic! Numai ca să fie bine 'n casă!

Iar în gândul lui:

— Am înțeles! Asta e pisica. Acum să merg la cealaltă.

Ajungând la cea din miază zi:

— Bună, fecioraș!

— Bună, tată!

— Ei, ce mai și cum?

— Toate bune, una rea! Ar fi ea, cum ar fi, nevastă-mea, da' prea poartă viclesug în ea. E rece, nu pot s'o 'nțeleg-uneori. O apucă apoi câte odată niște *băzdăcuri*, că se 'ncolăcește, face spume la gură, parcă-i apucată de-a *boală*, mă mușcă, de mă seacă la inimă. Si unde pune ea gura, parcă lasă venin în urmă, așa se otrăvește rana.

— Ei, tată, trebuie să 'nveți, să 'nțelegi ale femeii și să i le treci cu vederea. Făr'de astea nu se poate. Așa i-a fost dat să fie.

Dar în Sinea Lui ce zise?

M'am lămurit. Asta e vipera. Acu mă duc la fata mea!

Aci îi găsi p'amândoi:

Ei, copii, ce e pe la voi?

— Bună pace, tată!

— Bine, bine, dar și câte puțin rău câte odată, nu? Fusei și pe celelalte. P'acolo, de, și de unul și de altul!

— La noi numai bine. Ne *gârlum* de minune. Voe bună, muncă *indogăfire* 'n toate. Nu zice el nici *legănat cuvânt*, or măcar: „*Negrit-ți-s ochii? Și ea nici mâc! la or ce, or batâr: Dă-te mai încolo!*“.

Crez și eu! Doar nu ești tu fata tatei, făptura curată a lui Dumnezeu? Că celelalte două, știu bine, că's năstimirii!..

Si dacă s'au scurs veacurile și s'au amestecat neamurile nu mai cunoști, care femei se trage din fata lui Noe cu adevărat și care din pisică și din șarpe. Doar când *face omu' casă* îi vede apucăturile, că nu-s toate la fel, ferit-a Dumnezeu! Au *pale*, ce aduc a miorlăelila și *ițirile* pisicii, a vicleniile și răutatea viperii. Strică ele? Strică Tata Noe, că n'a avut de lucru, să ia 'n sân și subt brâu jivinile astea, or să zicem mai bine, c'așa a fost voia Celui de Sus și să răbdăm toate pentru cinstirea numelui lui.

1935 X.26.

Mihail Lungianu.

Gândurile mele.

*Gândurile mele, stol de gânduri negre,
Le-aș topi'n cristalul horelor alegre;
Le-aș cânta cu doine, doine de la munte,
Le-aș svârli'n vârtejul vremilor cărunte!*

*Horile i-ar spune cânt de veselie
Bietului meu suflet gol de bucurie;
Doina'n seri cu lună, i-ar șopti cu jale
Dorurile mele, dorurile tale..*

*Și plângând la stele visu-mi de iubire,
Zilele trecute, scurta-mi fericire,
Aminti-ar codrii, sufletului darnic
Că din ce-aveam astăzi totul e zadarnic!*

*Gândurile mele, stol de gânduri negre,
Le-aș topi'n cristalul horelor alegre;
Le-aș cânta cu doine, doine de la munte,
Le-aș zvârli'n vârtejul vremilor cărunte!..*

George Chlopina

Singurătate

Sunt tânăr ca și voi (toți) dar nu-i
In mine strop de bucurie,
Și de durerea mea, nu știe,
Și nici nu-i pasă nimănui,

Ciocniți paharele cu vin
In chiot plin de veselie,
Cântați și nimeni n'o să știe
Că voi cântați și eu suspin,

Și toți în jur de vise strâng
La masa voastră tinerească,
Râdeți... ei n'o să bănuiască,
Că voi râdeți și că eu plâng.

Mi-oi șterge ochii pe furis
Și voi ciocni cu voi paharul
Și nici nu-ți ști că'n ei amarul
Așterne iar păienjeniș.

Când despărți-ne-vom târziu
Cărarea noastră știu că-i dreaptă
Și-acasă toți că vă așteaptă,
Numai la mine e pustiu.

. . . . .
Zadarnic trupul mi-l mai frâng
Nu dorm și când îi dimineată,
Cu mâinile mi-acopăr fața
Și'ncep cu hohote să plâng....

George Chlopina

FLORI STRIVITE

TRAGEDIE IN 14 TABLOURI

T A B L O U L I

(Scena reprezintă un salon în casa D-nei Ana Veldeanu)

Ana. (*gânditoare într'un fotoliu*)

Viața pe zi ce trece devine mai amară... Tristețea mă cuprinde și stau numai în casă... Aș vrea să se scurgă zilele torențial... Aș vrea să uit aceste zile... Unde mai sunt zilele din viața-mi petrecută în fast și bucurie... Aveam lângă mine pe tatăl și copilul... Lucian! Lucian! în ce mizerie vei trăi acum!... Ce vânt te bate, ce furtună copleșitoare... Copilul meu rupt din acest soțlet sângerând!...

Dar, poate că ești cu tatăl pe-un loc... Amândoi trageți vântos în dușmani. Dați lecții acelor vrășmași ce vor să ne sfâșie țara...

(*Se aude un țipăt, Ana se duce la fereastră, uitându-se în grădina*).
Ce s'a întâmplat, Viorica?...)

Viorica (*din grădina*)

Nimic mamă. Bebe țipă.

Ana

Adu-l incoace! (*Se duce și se reasează rămânând pe gânduri. După puțin timp ușa se deschide. Intră Viorica cu Bebe de mână*).

Vin micuțule la pieptu-mi să te strâng cu ardoare... Copilule scump... (*luându-l în brațe îl sărută cu patimă*).

Ochii tăi gingași îmi amintesc pe ai tatălui... să te vadă el copilul lui drag!...

Bebe

Mamă, va veni tata curând?...

Ana

Când va termina războiul copilul meu...

Bebe

Și când va termina războiul, mamă?

Ana

Atunci când va bate pe dușman...

Viorica

Mamă, ne ducem iară în grădina. E așa de frumos!... Și așa de cald! Haide Bebe! (*tes*).

Ana (*singură*)

...Copiii sunt atrași de jocuri. Dornici în orice clipă după distracții. Pentru ce ar nutri gânduri serioase? Ei trebuie să-și petreacă viața în natură. Sburdălnicia să le fie cel mai bun tovarăș. Noi, părinții le facem educația pe care n'oi putem desăvârși. Natura o întregește!...

Natura cu minunățiile ei le arată frumosul și adevărul.

Oamenii: minciuna și hoția, lucrurile înțelese de ei (*Se duce și sună*).

Lola (*venind*)

Poftiți, conia.

Ana

Ziarul de azi, încă nu mi l-ai adus.

Lola

Indată, coniață (*lese*)

Ana (*Privește pe rând toate portretele ajungând la portretul bărbatului său*).

O, veșnic nedeslipit din sufletul meu. Tu cel care ai luat parte la plăcerile și durerile mele! Tu soțul meu! Unicul sprijin ce l-am avut după moartea mamei... Fruntea ta, acum e 'ncununată cu lauri ori țărăna?... Fii demn de numele tău. Imbracă-l în aureolată glorie. Gloria ta să devie simbolul vitejeiei neamului tău. Ea să sfărâme ziduri, redute și suflete; să șteargă lacrimile acelor care te vor plânge, consolându-i (*opare Lola cu ziarul*) Ana îl ia și deschizându-l își oprește ochii asupra articolului:

„Armatele noastre se retrag” (*itește tare*)

Români, șuvoiul nemțesc ne copleșește. În Dobrogea și pe Dunăre fiind respinși trebuie să ne retragem și de pe linia câștigată în Ardeal. Germania își retrace forțe depe frontul de Vest și îngrămădindu-le pe frontul nostru, vrea să ne ingenunche în câteva zile.

Români, dovediți-le, că zidul care a sfărâmat hoardele barbare și Ienicerii Pașii, va stăvili și forțele Kaiserului.

Arătați-le că sunteți urmașii lui Traian, Mircea, Ștefan și Mihai strigă din morminte. Fiți demni, de numele lor.

Ascultați cu smerenie glasurile lor răgușite. Nu le pătați numele decât cu sângele vostru. Jertfiți-vă pe mormintele lor apărându-le. Arătați dușmanului spurcat, vitejia voastră, dorul pe care nu-l are nici un popor afară de voi. Opriți-i în Carpați, svârliți-i în Dunăre, de vor să pășească peste aceste inviolabile hotare! Curaj, ostași români! Gloria vă surâde. (*ușa se d schide*)

Lola (*anunță*)

Domnul Profesor Linde.

Ana

Să poștească.

Linde (*Intrând*)

Sărut mâinile, Doamnă.

Ana

Aha... Domnul Profesor!...

Linde (*afectat*)

Chiar eu scempă Doamnă.

Ana

Și ce vânt te aduce pe aici?... De multă vreme nu te-am mai văzut.

Linde

Inglotările mă țin în casă Doamnă.

Ana

Mi-aduci acum vești mai multe, nu e așa?...

Linde

Numai decât...

Ana

Te rog, ia loc, poftim, spune

Linde (*așezându-se*)

Din ultimele informații anunțate în ziare, cred că vom fi decisiv învinși și se svonește o retragere. După înfrângerea dezastruoasă din Dobrogea, armatele române din Ardeal au început a se retrage și ele, sperând să găsească un loc prielnic pentru a da o luptă mai norocoasă, prin care nădăduesc să svârle dușmanul peste hotare. Lucru nădăduit, dar irealizabil. Lucru sigur e că retragerea a devenit inevitabilă și chiar lumea a pornit în refugiu spre Moldova. Dovadă că primejdia ne amenință.

Ana

Cătuși de puțin. Ostașii români nu se vor lăsa mai pe jos. Ei simt o victorie și trebuie să învingă.

Linde

În caz contrar?

Ana

În caz contrar ne retragem și noi.

Linde

Tocmai pentru asta am venit Doamnă. Să n'ai nici-o grijă. Eu am în vedere trecutul, care ne-a legat destul de strâns și te sfătuiesc să nu te refugiezi. Eu îți promit tot sprijinul. Să te gândești că ai aici avere pe care nu trebuie s'o părăsești! Încă odată îți promit tot sprijinul.

Ana (*gândind*)

Mulțumesc. Probabil că voi rămâne. Sper, compatrioții Dumitale să fie destul de civilizați.

Linde

Nu mă indoesc nici odată de acest lucru. Poporul german e un popor civilizat, occidental.

Ana

Cred, că sigur voi rămânea.

Linde

Toate serviciile mele îți vor fi la îndemână. Îți voiu fi chiar mai mult decât un prieten.

Ana (*înțelegând ironic*)

Imi pare bine de sprijinul prietenos pe care te angajezi să mi-l oferi în zilele de grea cumpănă. Prevezi așa de clar, cele ce se vor întâmpla?

Linde (*prefăcut*)

Se poate să mă înșel...

Ana

Nu prea spui...

Linde

Prevăd...

Ana

Infrângerea armatei noastre și retragerea ei mă doare așa de tare!

Linde (*zâmbind ușor*)

Sufletele noastre sunt mai tari decât această durere.

Ana

Poate, nu te doare?

Linde (făfarnic)

Până în adâncuri, Doamna mea...

Ana (îngândurată)

Ce rău vor duce-o pe acolo..

Linde

Ei, acolo și noi aici, la datorie fiecare.

Așa e în timpul războiului.

Ana

O, Domnule Profesor, din mine e ruptă carne, din mine e rupt suflet și duse pe meleaguri răpoase unde se expun glonțului turbat. Carnea, sângele, sufletul mă dor. Această soartă vitregă mă copleșește, devine insuportabilă. Și nu toată lumea înțalege sufletul de mamă.

Linde

Totul va trece, și noi vom uita în fața zilelor mai bune.

Nu te mai gândi la asemenea lucruri. Lasă-le în voia soartei.

Ana

E grea...

Linde (retrăgându-se)

Doamnă, sărut mâinile, trebuia să mă duc la școală la o adunare.
Pe mâine.

Ana (întinzându-i mâna)

La revedere (Cortina cade).

BEU Cluj Central University Library Cluj
Fane Geo-Pajiște

Plutiri de vânt

Plutiri de vânt vezi tremurând

Peste ape. Tulburând

Norii, zărea 'n fumurând

Vuet tainic coborând,

în valuri reci.

Văjâie în ierni cu ger

Viscolind. In neauă pier

Bulgări albi din naltul cer

Stânci negrite, munți de fer,

trece vântul.

Iar în serile cu lună

Șuerând scoate din strună

Glasuri. Plânsete răsună,

Tânguindu-se la lună,

Pribegind.

Serion Duma.

F O C U R I

*Pietre de argint
Lucind
cad din soare.*

*Din soare ard
Văpăi pe gard
și'n pomi,*

*Pustiuri, izvoare
Ninsoare
au acum.*

*Arde l'amiază
Cu rază
de pară,*

*Pe biserici, case
Mătase
soarele scapă.*

*Azurul luminos
In dos
de nori!*

*Aruncă pe mări și oceane
Ochiane
de foc.*

*Aur pe pământ
In colb. Sfânt
altar,*

*Spumă 'n stropiri
De fulguri
din ele s'aștern.*

*Unde, soarele pătrunde
țarina 'nvăpăind.*

*Se văd focuri în omăt
In geamăt
de flacări.*

*Și norii-i brăzdează
Și luminează
adâncuri de cer.*

*Valurile mării
A zării
abeață tălăzuesc.*

*In țarină un om
La umbră de pom,
doarme 'n focuri..*

29.XII.935

Sorion Duma.

Epigrame

Cunoscutul epigramist M-Ar-Dan din Timișoara a scos un volum de proză „Ada-Kaleh“, în 500 exemplare, hârtie lux.

I

*Al scos iar un nou volum
Toți se întrebă fel și cum!?
Tu cu mine să te prinzi,
Că doar în Ada-Kaleh... îl vinzi!*

II

*M-Ar-Dan
E meloman
De mult talent ce a avut
Tot stocu de epigrame-i nevândut.*

— Lycus —

NOTE DIN LITERATURA GERMANA**Ferdinand Avenarius**

1856—1923

Poetul Avenarius e unul din cei mai concreți realiști, care a voit să vadă în artă, numai artă, atât în poeziile sale naturaliste, cât și balade. În natură află el adâncul înțeles al vieții și-i pătrunde tainele până în cele mai fine nuanțe, devenind astfel un realist preferențios; dar de multe ori scapătă în valvârtejul unui abstractism prea fin, fără colorit, prea calm și departe de suflet.

Operele sale sunt „Wandern und Werden“ 1881, „Die Kinder von Wohldorf“ 1898, „Lebe!“ 1893 (ed. V 1906), „Stimmen und Bilder“ 1897.

*

Gustav Falke

(1853—1916)

Gustav Falke e un scriitor original. În primele sale scrieri se resimte influența lui Lillmeyer și Konrad Ferdinand Meyer. Gustav Falke s'a impus prin armonia perfectă a versului, grațiozitate și simplitate, cări din prima strofă te cuceresc. Bine înțeles că Falke ca individualitate nu s'a impus și nici n'a trădat acea tendință spre universalitate nici prin originalitatea sa, nici prin timbrul individualității. Falke e un impresionist, dar mai puțin pentru eul său. Melodic, vioiu și conciz și un lirism fin, inteligent, armonic — iată caracteristica artei sale. În ultimele sale opere nu e Falke atât de viguros,

Naiv adeseori, plastic și în baladele sale, cu aceste elemente îi prinde cititorului atenția și i-o ține până la fine. Dar umorul său e cel mai caracteristic, un umor sănătos, naiv, care te aprinde și nu te lasă.

Din operele sale citez: Mynheer der Tod 1891, Tanz und Andacht 1893, Zwischen zwei Nächten 1894, Neue Fahrt 1897, Mit dem Leben 1899, Hohe Sommertage 1902.

(După Hans Benzmann)

Lucian Costin

Ferdinand Avenarius.

Muget de Cerb (Hirschröhren)

*Noapte, lună
Peste dealuri și păduri,
Stropi de ploaie
Printre neguri se alung',
Iar un vânt răsuflă scurt
Ca suflarea unui muribund.*

*Deodată geme —
E cerbul, care muge! —
Geme patima
Și strigă
Și'n ecouri
Sus pe coaste
Și'n adâncuri
S'a trezit
Neântul mort
Și îngână și întreabă
Lung în noapte
Și în plâns
Apoi adoarme.*

BCU Cluj / Central University Library Lucian Costin .

Gustave Falke

Bătrânul (Der Alte).

*Sus stau acum pe culmi și stânci,
E-apus trandafiriu de soare,
Și-aud prin clare zări și adânci
Cum viața în adâncuri moare.*

*În vale un vultur fâlfăle grăbit,
Acolo dorm ai morții, dorm morții,
Și tot ce ocolo am iubit,
E astăzi în limanul sorții.*

*Trec peste chin și vremi acum,
Sunt sus, de stele-s mai aproape,
Pândesc al vecinicii drum,
În liniște pândesc deaproape.*

*Plutește prin albastrul blând
O barcă 'neoace, vine, vine,
Mă ia pe bord și legănând
Mă duce 'n alte lumi senine.*

Lucian Costin

Cronica

† **Folcloristul Emilian Novacovici (1862—1936).**

S'a stins în liniștea bătrâneții folcloristul bănățean *Emilian Novacovici* la Răcășdia-Caraș. L-am văzut o singură dată în viață la Oravița. Trecând pe trotuar în luna Mai 1920 cineva i-a atras atenția, cine ar fi tânărul de pe celălalt trotuar. Deodată rămăsei locului. Cineva mă strigă pe nume... și înaintând câțiva pași spre mine mă îmbrățișă lăcrămând de bucurie. Ne-am cunoscut o clipă, iar eu 2 decenii am fost în viu contact cu el prin lucrările literare reciproce și scrisorile din domeniul nostru folcloristic.

Emilian Novacovici a trăit o viață zbuciumată de extreme. Caracterul ferm, munca, sufletul nobil, filantropia etc. l-au dotat pentru o viață plină de înțelegere. Cu ce bucurie îmi anunța apariția scrierilor sale!

Emilian Novacovici n'a fost numai un folclorist rutinat cu frumoasele sale colecții, ci a pătruns mai adânc în tainele folclorului. Deaceea primul manuscris dela 1902, îndată ce a văzut lumina tiparului, a atras atenția cercurilor literare. Al doilea manuscris «Collecțiune Folcloristică Română», i la cerut Academia Română, cum mi-a comunicat autorul într'o dedicație. Partea II, ce avea s'o tipărească Academia Română (primită sub No. 1510 | 1922), n'am mai văzut-o și nici Novacovici nu mi-a mai amintit de ea. Incolo mi-a trimis aproape toate din lucrările sale. Dar Novacovici nu era numai folclorist, ci și un priceput monografist. Cele mai bune monografii din Caraș — ale sale sunt.

Prin muncă, cinste, perseverență a ajuns — după nenumărate peripecii — și la bucuriile acestei vieți, dând în ultimile 2 decenii ale vieții cele mai multe scrieri.

Din cele primite dela autor am următoarele:

„Colecțiunea Folcloristică Română“, Oravița 1902.

„Din comoara Banatului“ folclor, partea II Oravița 1926.

„Colecțiune de medicamente cas ice“, Oravița 1927.

„Răcășdia dela 1914—1920“, Oravița 1923.

„Monografia comunei Răcășdia“ dela 1777 | 1922, Oravița 1923.

„Suferințe“, (din timpul războiului mondial), Oravița 1926.

„Cuvinte Bănățene“ Oravița 1928.

Manuscrise gata pentru tipar mai avea Novacovici următoarele anunțate:

„Amintiri din viața autorului“

„Genealogia familiei Novacovici“.

Emilian Novacovici a fost un mare bănățean, căci aproape 6 decenii a stat la datorie față de: școală, biserică, țărănime, cultură și diferite probleme ale timpului, trecând prin epocile de evoluție ale românismului din acest colț Caraș-Severinul cu glasul lui sonor și bronzat de apostol, un adevărat apostol al poporului.

† **Nicolae Cristea.**

Vestea morții lui Nicolae Cristea mi-a umplut sufletul de durere. Foști colegi dela Sfântul Sava, am debutat în acelaș timp la revista Li-ceului, în 1926, el în pictură, iar eu în literatură. Desenurile și schițele lui au împodobit «Revista literară a Liceului Sf. Sava» condusă pe atunci de Mircea Grigorescu, actualul redactor al ziarului «Adevărul» până în 1929, când absolvă liceul și se înscrie la Științele Naturale. Totuși, cum ar fi fost firesc, el nu svârle condeiul și mai târziu îl întâlnesc la revista «Stânga» și «Cuvântul Liber».

Și moartea năprasnică l-a găsit aci, luptând alături de foști lui colegi de clasă: Mircea Grigorescu, Horia Roman și alții. I-a fost dat lui Nicolae Cristea să trăiască o viață plină de sbucium, cum de altfel trăiesc majoritatea tinerilor talentați din zilele noastre.

Confrații dela «Cuvântul Liber» pierd în Nicolae Cristea un element valoros. O boală crudă și nemiloasă l-a smuls din mijlocul lor, în plină tinerețe, la 27 ani, tocmai acum, când arta plastică simte lipsa talentelor tinere. D-voastră Bănățeni, desigur că nu l-ați cunoscut pe Nicolae Cristea. Răsfoiți revista «Cuvântul Liber» dela apariție și până în prezent și veți vedea cine a fost el! Revista «Banatul Literar» aduce supremul ei omagiu confrăților dela «Cuvântul Liber» prin pierderea lui Nicolae Cristea, luptătorul social și pictorul de valoare. „Odihnească-se în pace!”

Gh. Ică-Olt

RĂSFOIND ȘI CITIND

BROȘURI

Mihail Sadoveanu „Cuibul Invaziilor”

E noua operă a marelui nostru prozator *Mihail Sadoveanu*. Din partea Ed. «Naționala-Ciornei» am primit un apel, din care extragem un fragment.

«Alăturat vă trimitem primul volum din noua noastră colecție geografică intitulat „Cuibul Invaziilor”.

Autorul acestei lucrări, care inaugurează colecția, este *D-l Mihail Sadoveanu*, conducătorul și îndrumătorul acestei colecții.

În scurt timp sperăm să apară al doilea volum, întrucât tendința noastră este ca să dăm elevilor, într-o formă agreabilă, literară, dar totuși științifică, o sumă de cunoștințe geografice.

Cuibul Invaziilor, volumul pe care vi-l trimitem spre a-l citi și recomanda elevilor D-voastră, cuprinde povestirea minunată a ținuturilor sălbatice din pusturile asiatice, aspectele extraordinare ale munților Altai și Urali, cu toată varietatea de obiceiuri, în care elementul etnografic este precizat sugestiv, cu savoarea lui originală, dar în același timp și cu disciplină științifică.

Elevii D-vs. vor putea învăța din această carte condițiunile de viață ale vechilor hoarde nomade, care au pustiiat Europa și traiul amănunțit al popoarelor Kirghize și Kalmuce, care a rămas la fel cu acela de acum o mie de ani.

Minunatele răsărituri de soare, aureole străfulgerate de lumini, întâmplările cinegetice, patima sufletului istoric, care plutește peste întinderi, vor încălzi sufletele fragede și îndrăgite de frumos ale elevilor.

Petru Stati „Icoane de lumină” Ed. Cuget Moldovenesc, Bălți.

Un autor, care nu e la începutul carierei sale literare. În volumul primit m'am adâncit spre a-l cunoaște imediat. Stati e static și dinamic, cu două calități superioare la drum.

Spectrul talentului său străluce în toate nuanțele unui caleidoscop liric. Plasticitatea lirismului său preconcept pe un vast plan i-a fost secundantul norocos. Meșter și în estetica și critica literară. Dotat cu spiritul profundității estetice-critice, îi admirăm dela strofă la strofă: supleța lirică de ansamblu, deci poet de viitor.

Firește și erori inerente le-am văzut în acest volum, cari pitite între valorile majore nu i-au redus capacitatea lirică. Un exemplu din cele urmărițe :

«Răspunsul întrebării tale
Tu, buzelor să nu-l mai cei,
Privește adânc în ochii mei
Cum crin îmi înflorești pe cale»

Nu cred că e o intenție, ci mai mult o escapadă trecută cu vederea. Pentru a-i reliefa justa valoare în rândurile tinerilor poeți moldoveni (basarabeni) voiu cita frumoasa poezie

Transfigurări

În fiecare an
Adun câte-un mănunchiu de cânturi noi
Și țeș sclipiri
Din umbre moi,
Din raze întârziate ce pogoară
În adâncimi de codru, ca o scară...

Când mâna toamnei depărtează zări
Desvăluind oglinzi brumate,
Pe suprafeți de ape fumurii
Cad resemnări.

Desfolieri
De bucurii
Și ca și ele fiecare poartă
O strălucire aurie moartă

În ierni de-argint
Când cerul candelă aprinde,
Sub fulguire,
Solitar,
Ram înflorit de candidă ninsoare,
Chem primăveri cu simfonii de soare.

Virgil Huzum: „Zenit”, Focșani 1936.

Alt poet nou, ce se ridică fastuos, majestos, cu propriile-i concepții poetice e tânărul *Virgil Huzum*. Mistic și astral pe canavaua cosmosului se plimbă învolburat de profunzimi azurii. E foarte concentrat și prea darnic în asperități. Granitic în redarea contemplațiilor cade în mediul antipozilor lirici, distanțarea de cititor, care rămâne neatins de performanțele lirice ale autorului. Am dat și peste termeni prea prozaici ca gest, îndreptar, simetrii etc., cari n'au ce căuta în poezie. Deci îi recomand claritatea și realismul cu cele mai fine, neforțate mijloace artistice.

Grația și undulațiunea lirică sunt alte calități, cari i-ar prinde bine. Talentul îl re și ca dovadă îi citez pentru mențiunile de mai sus trei strofe din poezia «Zodie», care are părți bine crenelate, dar și asperități artificializate, inadmisibile.

Z O D I E

*Cu visul în vitralii printre zăbrele plâns,
 Increment în slavă și'n ziduri ferecat,
 Mai cer o mângâiere apusului plecat
 Ce-mi crește osândirea, cu cât mai mult s'a stins.

În aer funigiei abia ating pământul,
 Lumina lor desprinsă cu soarele apune
 Și'n spicele de aur le-acopăr bine rândul,
 Ca mâna să nu aibă o pată de cărbune.

Călăuzindu-mi pasul, o stea prinsă 'n pieptar
 Să-și legene doar scrumul — mi s'a răsfrânt în gând,
 Prin somn sau veghe vie, în preajma serei stând,
 Câne steaua din suișuri îmi este îndreptar*.

Prof. Dr. Aurel E. Peteanu: *Din galeria marilor dispăruți ai Banatului. Vol. II: Coriolan Brediceanu 1850—1909).*

Autorul continuă cu râvnă seria monografiilor începute cu atâta elan. La îndemâna atâtor acte, documente, reminiscențe răvășite și fapte culturale-politice-istorice-sociale ale unei generații de sacrificiu cu figuri reprezentative ale Banatului — a început Peteanu în momentul suprem munca grea de monografist. Bine înțeles că jud. Severin se poate mândri, că a ridicat stindardul falnic al recunoștinței generației contemporane prin faptul, că fiecare monografie alui Peteanu e totodată și un monument etern. În parte numai și fără coeziune organică în fondul realismului secular și ascendent e Timiș-Torontalul cu fragmente răvășite prin foiletoanele de ocazie ale presei timișorene. Și mai în urmă e săracul Caraș (cu excepția lui Emilian Novacovici). Aș fi pentru înjghebarea unui cerc restrâns de monografiști în cele trei județe bănățene, sub conducerea și îndrumarea directă a Prof. Dr. Aurel E. Peteanu, care are monografiile de model.

Ii mulțumim autorului pentru devotamentul concretizat în opere strălucite asupra generațiilor făuritoare: *Banatul în lumina faptelor mari dela bărbați mari.*

G. Ursu: *„Istoria literară a Bârladului“*, Bârlad-București 1936.

Un distins istoriograf literar G. Ursu dela Bârlad m'a surprins cu o frumoasă broșură. Un colaborator al cercului literar dela revista „Făt-Frumos“, ce a apărut în Bârlad 1904-1906. Poetul G. Tutoveanu, sufletul mișcărilor literare de peste 3 decenii în această regiune a Moldovei, a creat a doua metropolă literară în Moldova, prima fiind cea dela Iași. Între junimismul și poponarismul leșenilor și între sămănătorismul (tradiționalismul) Bucureștilor această fericită cetate literară a Bârladului era legătura, ce seconda amândouă direcțiile literare — ambele într'o nouă eră: cea a naționalismului integral în literatura română. Gh. Tutoveanu alături de D. Nanu, E. Gârleanu, A. C. Cuza și atâția alții a început cu noroc întreaga mișcare literară din sudul Moldovei. Actuala academie bârlădeană e tot o creație a talentatului scriitor Gh. Tutoveanu. Și dacă subliniez, că cele 3 reviste bârlădene „Făt-Frumos“, „Freamătul“ și „Florile Dalbe“ precum și celelalte cercuri literare au fost leagănul literar al atâtor scriitori, ce s'au putut forma și evolua, e că un adevăr se ridică prin sine însuși. Noi cei inițiați în toate mișcărilor epocelor literare am aflat în amii-

cul G. Ursu pe fericitul istoriograf literar, care să redea ca un cronicar toate evenimentele direcțiilor literare în formație dela 1870-1936 în puține și juste cuvinte — dela baza sa de perspectivă Bârladul până în cele mai distanțate centre ale țării. Oameni înțelegători în epoca 1890-1912, faza critică de formație a curentelor literare, au sfârșit porțile indiferentismului social-politic și au dat generații peste generații de scriitori, mulți din aceștia contemporani încă.

G. Moroianu: „*Unirea dela 1859 și contribuția vechiului regat la unirea cea mare*“.

Rectorul academiei comerciale din Cluj D-l G. Moroianu, un erudit bărbat și îndrumător al tinerelor generații, ce se ridică astăzi a conferențiat cu prilejul aniversării unirii principatelor române în anul 1927 la Cluj. D-sa expune toate evenimentele antemergătoare unirii și cele decisive în anii de grea încercare, de grea luptă, apoi succesele desăvârșite ale poporului român în arena națională și cea internațională. Toate figurile proeminente cu rolul lor pe ecranul frământărilor politice-sociale-culturale au fost reliefate în obiectivul principal, cadrul restrâns al unei conferințe.

Bine a făcut d-l Moroianu, că a tras o dără nouă și foarte luminoasă dela cea mai zvăpăiată epocă alui Aurel C. Popovici până la epoca actuală și mai zvăpăiată și fără busolă de orientare aci în Transilvania. Frumoașele cuvinte ale d-lui G. Moroianu le subliniem și noi cu toată verva cuvenită citându-le unele:

„Autorul ei (al *replicei* drept răspuns la *memoriul Ungurilor* scris de renegatul Moldovan Gergely; e vorba de memoriul universităților române și cel al Ungurilor între anii 1890-1892, înaintea Memorandului) a fost Aurel C. Popovici, om cu cultură vastă și variată, cu o mentalitate europeană pe care n'o prea întâlnești în această parte de țară, vorbind vr'o cinci șase limbi moderne, o minte limpede și departe văzătoare, o inimă largă, lipsită de ori ce invidie sau ură, franc, onest, lipsit de șovăială și de orice urmă de ipocrizie, iar pe deasupra având și o mare autoritate morală, pe care nu i-o contesta nimeni. A. C. Popovici a fost fără îndoială dela Șaguna încoace figura cea mai reprezentativă și o personalitate politică din cele mai impunătoare la Români Ardeleni. Moartea lui prematură pe pământ străin a fost o adevărată fatalitate pentru neamul nostru, căci a lăsat mai ales aici în Ardeal un gol pe care-l simțim în fiecare zi. Am convingerea că dacă n'am fi avut nenorocul să-l pierdem, multe greșeli nu s'ar fi făcut la noi în Ardeal, și multe lucruri s'ar fi făcut mult mai încoace, căci el ar fi avut cred puterea morală să țină pe Ardeleni mai uniți între ei, făcându-i să colaboreze frățește cu conducătorii vechiului regat la conducerea țării și evitând măcinarea atâtor energii așa de necesare țării, cum vedem că s'a întâmplat aceasta de șapte ani încoace“.

Marin Demetrescu: *Spicuri științifice în Bibl. Scientia*, partea I Craiova 1935.

Eruditul profesor *Marin Demetrescu* dela Craiova, prea cunoscut din atâtea lucrări din domeniul științelor naturale, a început o nouă serie de popularizare a științei în cadrul Ed. „*Scrisul Românesc*“.

În partea I sunt tratate următoarele capitole:

I. Pietre căzute din cer.

II. Uriașul dela Stoina-Dolj (Mastodon *Arvernensis*).

- III. Zimbrul și bourul.
- IV. Ariciul.
- V. Delfinul.
- VI. Mamiferul cioc de pasăre.
- VII. Locuitorii mărilor.
- VIII. Călătoriile păsilor.

Cele mai multe capitole sunt reproduceri din publicațiile sale în revista „Natura”. Marin Demetrescu e un povestitor foarte popular, descriptiv cu gingășie, într'un orizont larg asupra tuturor problemelor din domeniul său. Foarte cuceritor stil și pentru toată lumea. A continua această serie de popularizare, e o chestie de înțelegere a ed. „Scrisul Românesc” pentru popularizarea frumoasei științe, pentru care oricine și-ar da cu inimă obolul de 15 lei.

Al. Popescu-Scărișoreanu: „*D n umbră*”. Constanța 1936.

Tânărul autor, student la universitatea din București, e un dobrogean legat strâns de glia sa. Căci în toate vibrațiile sale sufletul lui Scărișoreanu reprezintă dobrogismul eminent poetic în cele mai sublime acorduri. E poet de viitor, căci a interioriza și exterioriza elementele artei într'un astfel de volum, înseamnă a fi pe planul cel dintâiu: al artei poetice.

Stil cult, fin. Crenelează ușor, cursiv. În toate poeziile poetul poetizează cu vervă. Contemplează în mediul său și cu ideea sa fără să reurgă la prototipuri, sisteme, curente străine de sufletul său.

Iată câteva strofe din:

Lumină

Cu rănile vieți 'n piept
De când aștept
Să te ivești:
Oricine-ai fost, oricine ești
De-o veșnicie te așteptl..

Cu tine rănile să-mi leg
Când înțeleg
Nu mai încerc —
Căci gândul tot mi-i strâns în cerc
De când caut eu să înțeleg.

Sau:

Minciuna

Din mușcătura misticului măr
Eternizând un simbol ce-i al tău, —
Născându-te din simplul adevăr
Te-ai înfrățit pe veci cu geniul rău.

.....

Și astăzi, pentru marile minciuni
 Urcând altarul tău tot mai fecund,
 Câți s'au jertfit, în adevăr crezând,
 Sfârșind apoi—pe rugul tău, nebuni!

Pe cât de abil e autorul în armonia rimelor, are totuși și disarmonii de acestea:

îndeamnă rimează cu toamnă,
 fecund   cu   crezând
   etc. etc.

Cred că le va evita în viitor.

Grigore Bran: *Pentru Pick* (versuri) Craiova 1936.

Poezia e fresca unui sentiment. D-l Bran a avut un drag prieten patruped. Ca orice ființă și Pick și-a cunoscut stăpânul-omul.

Moartea i-a despărțit pe cei doi prieteni, iar stăpânul-omul nu-l poate uita pe credinciosul Pick. Frumoasa broșură „Pick”, are un merit: e scrisă cu suflet și fără pretenții. Pentru prima dată se avântă Bran. Judicioaselor cuvinte ale D-lui N. Kirăcescu-Jiu din prefața broșurii mă alătur și eu.

Broșura e împărțită în cicluri: „In pragul vieții”, „Când moartea stinse viața lui trudită”, „Când ochisorii-i s'au închis pe veci”.

D-l Bran mănuiază ușor ideea și versul, natural cu imperfecțiuni — e însă sonor și de un realism crud, melodic și perceptiv. Moarte e și pentru om și animal enigma cea mare, în care toate se sting...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Mormânt micuț și rece,
 Acoperit de nea,
 Tu strângi la sînu-ți astăzi
 Tot ce-a fost viața mea“

Ada-Kaleh de M. Ar. Dan.

Un posac volumaș din țara (petecul de o șchioapă) lui Ali Kadri, Ataturcul acestei frumoase insule. Guvernorul insulei M. Ar. Dan a trebuit să o cunoască insula bine... și bine. Selamlâcul și Haremlâcul, capitolele cele mai delicioase ne privesc și pe noi. Când deschidem paginile, e o feerie a puternicului etic și imperativ... România are o frumoasă insulă Ada-Kaleh. Noul ei guvernor M. Ar. Dan are o misiune grea...

REVISTE

Observatorul Social-Economic, an. V No, 2-3-4, Cluj 1935.

Sub conducerea *Prof. G. Moroianu*, rectorul academiei comerciale din Cluj, apare bianual o publicație foarte importantă. Cele mai dificile probleme social-economice, cele mai variate aspecte ale vieții transilvănene sunt discutate per extensum de colaboratori distinși.

Iată câteva capitole ale colaboratorilor:

R. mulus Scișanu: „Progresele economice ale Ardealului și Banatului dela 1919 până azi.

P. N. Panaitescu: „Insemnătatea economică a Mocanilor în istoria Țării-Românești.

Gociman-Oituz: „Probleme românești în regiunea săcuizată“.

Colonel D. Nicolescu; „Numiri românești în documente maghiare“.
Avram Rășinariu: „Crâmpoie din viața și economia familială a țărânului român. Monografia unui sat din jud. Alba și fixarea unui model de buget țărănesc.

G. Moroianu: „Congresul economic al Ardealului“, etc. etc.

Prometeu, An. II No. 5-6. Director I. Bran-Lemeny.

Sub vigilenta conducere a distinsului scriitor Bran-Lemeny își continuă revista brașoveană activitatea atât de rodnică. E un caleidoscop foarte gustat. Creațiile în domeniul prozei literare și a poeziei trebuie (cum spuneam de atâtea ori) redresate cu talente mai mature. Epigramele d-lui Bran-Lemeny foarte delicioase!

Biblioteca Metapsihică, Craiova.

Am primit la redacție 2 numere mai recente cu un material foarte bogat. Forma ideologică a spiritualismului transcendentă li dă atâtea probleme o haină cu totul nouă. Faptul, că Mihail Drăgănescu (magistrat în Craiova) e cel mai mare teosof al României și că are cele mai rafinate legături cu teosofii străini—e o cheazășie pentru viitorul acestei reviste. Mihail Drăgănescu s'a ocupat profund în sens spiritualist și cu viziunea și personalitatea lui Petruche Lupu dela Maglavit.

Rânduri, an. II No. 7, Beiuș, Mbrtie 1936.

Revizoratul Școlar dela Beiuș și-a pus de gând să editeze o revistă de cultură literară și pedagogică. Fondator Rânciță Brațu.

Din cele văzute într'un singur număr mi-am format convingerea, că se face treabă bună acolo în fundul Munților Apuseni.

Toate imperativele de educație profesională pedagogică sunt tratate serios de harnici și talentați dascăli ai școlii. Ca mostre, demne de reliefat, iată-le câteva:

„Insușirile cerute educatorului de școală nouă“, „Cartea, mijloc de culturalizare a maselor“, „Doctrina lui Freud“. Contribuțiile literare sunt slăbuțe, toți și toate cu debutul lor.

Cuget Moldovenesc anul V No. 1—3, Ianuarie—Martie 1936.

E organul soc. culturale naționale „George Enescu“ în Bălți-Basarabia. Sub îngrijirea profesorilor dela școlile secundare din acest oraș. Prim-redactorul *Petru Stahl*, un erudit profesor, are grijă de o bună redactare. În cele 24 de pagini e o plăcere să deschizi la orice pagină. Partea beletristică îi dă revistei un mare aplomb. Asemene și cronica. Apare foarte rar, unde tocmai în Basarabia ar trebui să fie la dispoziție fondurile din cifrele calme.

Decalog, anul I No. 1—2, București 1936. Str. Basarabia 34.

Din cercurile revistelor religioase se resimte o nouă mișcare, o nouă orientare. Pentru a combate masoneria actuală, pentru a paraliza obiectele ideologii ale acesteia, se impune un nou efort. De Vasile Flueraș, un distins publicist în domeniul ortodoxiei noastre, alături de o pleiadă de colaboratori— a pus degetul pe rana bubonică (masoneria), care distruge organismul nostru etic al ortodoxismului, și caută cele mai propice mijloace; pe acestea le vom vedea în continuarea revistei „Decalog“.

Anuarul liceului „Petru Maior“, Gherla 1936.

Liceul e sub destoinica direcție a prof. Dr. Emil Precup. In partea I a anuarului de E. Precup are un articol lung cu analize eseiste asupra activității literare a d-lui Octavian Goga. Foarte bun articol pentru elucidarea atâtor probleme de ansamblu. Soc. de lectură „Ion Creangă“ a elevilor dela liceu are din cele observate o frumoasă activitate. Tineretul la datorie! Aceasta e sublim.

Culmi neatînse ale poeziei.

Intr'o revistă oareșcare din Timișoara am citit nu de mult o fenomenală poezie. Mâini îngrijite de dactilografe sigur că au mai bătut-o la mașină, ca să o mai răscitească și s'o mototolească sub perină în vis. Sigur, că a trecut prin mâinile și aplauzele celor dela „Altarul Cărții“ (poate și premiată de ei), cari habar n'au de estetica și critica literară. Am văzut-o poezia „Manecur“ tipărită pe hârtie velină la pag. 3 cu data de 19 Aprilie 1936. Unde s'a oploșit sireaca.. încă pe hârtie velină, când la alte reviste nici in coșul redacției nu are loc!... O citez din revista respectivă „Balta“ ca o mostră de invidiat, să o cunoască câți mai mulți cititori și amatori ai poeziei. Dar unde să mai am spațiu pentru celelalte mostre! Deci rămân numai la una.

MANECUR / Central University Library Cluj

(De F. Deaceea)

De-acuma vântu'n plâns, visează' un foc,
Eu mă retrag, căci te-am simțit cum vini,
Cu smuls de frunze, dusă la un loc,
Prin pustiiri de crei cu biduini.

Prin fulguirea toamnei de mătreată,
Când moale vântul tunde duzi,
Cu buze seci dau vorbii, glas de ceață:
Cad cicatrici pe-obraz; Auzi?

Ști, dacă poate mor, sau mori,
Iți las îndemnul vag de-a plânge
Și tâmpla-mi plină de culori,
Trei unghii să le faci cu sânge.

Uitând de-atât trecut și 'nmormântare,
Să fie — acele trei cu cari ți-i duce
Lihnită, foamea la mâncare —
Și-ți potrivești cu ele-o cruce.

Z I A R E

„Semănătorul“ an. V No. 5, Bazargic Martie 1936.

Jud. Caliacra, cu promiscuități etnice de toate culorile, era înainte de vr'o 10 ani, după războiu, un județ foarte oropsit în ce privește școala, biserica, societatea românească, cultura.

Dar iată că înainte de câți-va ani se ridică o falangă de învățători sub conducerea lui I. Nedelcu, care și-a înjghebat un comiteț select și un mare număr de învățători colaboratori din tot județul Caliacra. Simbolic e însuși titlul „Semănătorul“ pe brazde largi și cu semințe bune.

„Gorjanul“ sub direcția distinsului, fondator și director *Jean Bărbulescu*, principalul ziar al Gorjului, l-am văzut strălucind și în haina de Paști. Cu nimic nu li rămâne directorul în urma cititorilor săi. Din toate și de toate vezi în acest ziar. A bătut victorios toată avangarda concurenței („Pandurul“ etc.) cu *tunurile* sale — abonamentele — ale *unui grozav corp de armată* — **abonații săi.**

„Conștiința Națională“ an. XI No. 38. Craiova 12 Aprilie 1936.

Tot un număr de Paști, excelent redactat. E ziarul d-lui *Grigore Bran*, atât de răspândit în Craiova și întregul județ Dolj. Ceeace îmi place deosebit, e că redactorul-directorul Bran prezintă un caleidoscop foarte gustat de cititori. Dovadă e deceniul încheiat și cu succes și în al XI an. Ziar de viitor, căci d. Bran e un veritabil publicist.

REDAȚIONALE

Manuscrisele să fie legibile și la timp trimise.
Reviste, ziare și broșuri de schimb se vor trimite redacției.
Autorii, cari doresc recenzii, să ne trimită câte 2 exemplare din scrierile lor.

Lucian Costin—Caransebeș.

ADMINISTRATIVE

Este o înaltă datorie morală a susține unica revistă literară a Banatului.

Administrația îi roagă insistent pe toți abonații restanțieri, *ca să lichideze în cel mai scurt timp abonamentul.*

Abonul restitui numerele la timp brânsează a rămâne abonat.

Lucian Costin.

ABONAMENTE

In țară: pentru particulari	Lei 100
pentru instituții	„ 200
In străinătate	„ 200